

SPRAWOZDANIE

z realizacji w latach 2024-2025

„Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Malborskiego na lata 2024–2027"

Malbork wrzesień 2026

Wprowadzenie

Zadania i kompetencje samorządu powiatowego w zakresie dbałości o spuściznę kulturową reguluje ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r., poz. 1684 z późniejszymi zmianami), która zawiera generalną zasadę, że powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, wśród nich wymienia się kulturę i ochronę dóbr kultury.

Obowiązek opracowania i wdrożenia programu opieki nad zabytkami nakłada na powiat art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 z późniejszymi zmianami). Według jej zapisów celem programu jest:

1) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
2) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
3) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
4) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
5) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
6) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W świetle powyższych wytycznych, zlecono opracowanie dokumentu, przedmiotem którego jest ochrona dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych Powiatu Malborskiego. Dokument został opracowany na lata 2024–2027.

Realizując obowiązek wynikający z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Zarząd Powiatu Malborskiego przedstawia sprawozdanie z realizacji programu za okres 2024-2025. W sprawozdaniu ujęto najistotniejsze działania podejmowane w celu ochrony dziedzictwa kulturowego na tym terenie, wynikające z przyjętych w Programie głównych celów.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Malborskiego na lata 2024-2027 został przyjęty uchwałą **Nr V/44/2024** Rady Powiatu Malborskiego z dnia 18 września 2024 r. w sprawie przyjęcia "Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Malborskiego na lata 2024-2027". Uchwała powyższa została ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego z 2024 r. poz. 4077.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2024, poz. 1292 z późniejszymi zmianami) zarząd powiatu co dwa lata sporządza sprawozdanie z realizacji Programu, które przedstawia Radzie Powiatu. Niniejsze sprawozdanie obejmuje dwuletni okres realizacji zgodnie z ustaleniami dotyczącymi oceny i monitoringu, zawartymi w Programie w Rozdziale 9 *„Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami"*.

Sprawozdanie sporządzono w oparciu o prowadzony na bieżąco monitoring Programu, polegający na obserwowaniu zmian, jakie zachodziły w wyniku realizacji priorytetów i zadań Programu oraz analizie zebranych danych.

Założenia programowe

Głównym celem Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Malborskiego jest zachowanie dziedzictwa kulturowego służące społeczno-gospodarczemu rozwojowi powiatu. Na podstawie analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT) zdefiniowano następujące priorytety działań w zakresie opieki na zabytkami w Powiecie Malborskim:

1. zarządzanie dziedzictwem kulturowym powiatu,
2. ochrona krajobrazu kulturowego powiatu,
3. popularyzacja i dokumentacja walorów dziedzictwa kulturowego powiatu.

Realizacja zadań

1. ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM KULTUROWYM POWIATU

W okresie obejmującym niniejsze sprawozdanie tj. 2024-2025 podjęto dwie uchwały w sprawie udzielenia dotacji celowych w roku 2024 na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze powiatu malborskiego - Uchwałę Nr II/17/2024 Rady Powiatu Malborskiego z dnia 16 maja 2024 r. oraz Uchwałę Nr XII/82/2025 Rady Powiatu Malborskiego z dnia 30 kwietnia 2025 r.

Na tej podstawie udzielono w 2024 r. wsparcia finansowego właścicielom i posiadaczom obiektów zabytkowych w postaci dotacji celowych na prace

konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy następujących zabytkach:

Lp.	Nazwa wnioskodawcy / obiekt	Zakres prac	Wartość całkowita robót (zł)	Przyznana kwota dotacji (zł)
1.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Matki Bożej Wniebowzięcia w Kończewicach / Kościół parafialny p.w. p.w. Matki Bożej Wniebowzięcia w Kończewicach	Stworzenie dokumentacji projektowej w celu wykonania odwodnienia oraz zabezpieczenia murów fundamentowych przed wilgocią	25 000	10 000
2.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Mikołaja w Pogorzałej Wsi / neogotycki ołtarz główny w kościele p.w. św. Mikołaja w Pogorzałej Wsi	Konserwacja i restauracja neogotyckiego ołtarza głównego - etap I	39 200	10 000
			razem	**20 000**

Natomiast w 2025 r. udzielono wsparcia finansowego właścicielom i posiadaczom obiektów zabytkowych w postaci dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy następujących zabytkach:

Lp.	Nazwa wnioskodawcy / obiekt	Zakres prac	Wartość całkowita robót (zł)	Przyznana kwota dotacji (zł)
1.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Andrzeja Apostoła w Lasowicach Wielkich / Kościół z dzwonnicą i cmentarzem przykościelnym (ogrodzenie wokół kościoła) w Lasowicach Wielkich	Opracowanie projektu budowlanego remontu ogrodzenia wokół terenu kościoła p.w. św. Andrzeja Apostoła w Lasowicach Wielkich zgodnie z przepisami prawa budowlanego	31 242	10 000
2.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Mikołaja w Pogorzałej Wsi / neogotycki ołtarz główny w kościele p.w. św. Mikołaja w Pogorzałej Wsi	Konserwacja i restauracja neogotyckiego ołtarza głównego - etap II	179 000	10 000
			razem	**20 000**

Ostatecznie Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Andrzeja Apostoła w Lasowicach Wielkich dokonała zwrotu niewykorzystanej dotacji w kwocie 10 000 zł.

Realizacja działań z zakresu kultury oraz ochrony dóbr kultury

Powiat Malborski wspiera imprezy cykliczne, jednorazowe i okolicznościowe o zasięgu powiatowym, mające szczególne znaczenie dla rozwoju kultury, tradycji narodowej i pamięci historycznej, promujące zabytki, obiekty lub miejsca, w których imprezy kulturalne się odbywają.

W roku 2024 dofinansowano m.in. organizację następujących imprez:

Lp.	Organizator	Nazwa imprezy	Kwota dofinansowania
1.	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Malborku	XIV Malborskie Spotkania Akordeonowe	2 000,00
2.	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Malborku	Koncert duetu wiolonczelowo-fortepianowego Fudala/Rot Duo	2 000,00
3.	Malborskie Centrum Kultury i Edukacji w Malborku	XXI Międzynarodowy Festiwal Kultury Dawnej „Wspólne Dziedzictwo Kultury"	10 000,00
4.	Malborskie Centrum Kultury i Edukacji w Malborku	XIX Ogólnopolski Konkurs Wokalny Twórczości Polskiej „Wielcy Nieobecni"	5 000,00
5.	Nowostawskie Centrum Kultury i Biblioteki	Wyjazd edukacyjny seniorów z powiatu malborskiego na Warmię i Mazury	2 000,00
6.	Nowostawskie Centrum Kultury i Biblioteki	Impreza plenerowa „Żuławy w Rytmie Disco"	15 000,00
7.	Starostwo Powiatowe w Malborku	Występ artystyczny z okazji Narodowego Święta Niepodległości	2 850,00
8.	Grzegorz Dymon	Projekt słowno-muzyczny „Zaduszki Artystyczne"	4 000,00
9.	Malborskie Stowarzyszenie Lotników i 22. Baza Lotnictwa Taktycznego w Malborku	XX Ogólnopolski Konkurs Tańców Polskich „O Muszlę Bałtyku"	10 000,00
10.	Koło Przewodników Malborskich	Obchody jubileuszu 70-lecia Koła Przewodników Malborskich	4 500,00
11.	Malborskie Centrum Kultury i Edukacji	Koncert Jubileuszowy z okazji 40-lecia Studia Wokalnego „Balbiny"	5 000,00
12.	Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu Oddział w Starym Polu	Staropolski Przegląd Piosenki Biesiadnej „Muzyka łączy pokolenia"	2 000,00
13.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jana Chrzciciela w Malborku	V Malborskie Warsztaty Muzyki Liturgicznej	10 000,00
14.	Starostwo Powiatowe w Malborku	Koncert zespołu Varius Manx & Kasi Stankiewicz w ramach Jarmarku Św. Jana	85 474,90

15.	Starostwo Powiatowe w Malborku	Dożynki Powiatowe 2024	21 187,78
16.	Stowarzyszenie „Malbork wczoraj i dziś"	Malborski Marsz/Procesja Niepodległości	5 400,00 dotacja
17.	Stowarzyszenie „Malbork wczoraj i dziś"	„Warszawa 44"	5 400,00 dotacja
18.	Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych Makul@tura w Malborku	„Muzyka Łączy Pokolenia"	5 000,00 dotacja
19.	Stowarzyszenie Coolturalny Nowy Staw	Potrawy tradycją malowane	4 200,00 dotacja

W roku 2025 dofinansowano m.in. organizację następujących imprez:

Lp.	Organizator	Nazwa imprezy	Kwota dofinansowania
1.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jana Chrzciciela w Malborku	VI Warsztaty Muzyki Liturgicznej	5 000,00
2.	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Malborku	XV Jubileuszowe Malborskie Spotkania Akordeonowe	2 500,00
3.	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Malborku	Koncert duetu: Lorenz Duftschmid i Paul Gulda	1 500,00
4.	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Malborku	Koncert „Wigilia z dawnych lat"	2 500,00
5.	Nowostawskie Centrum Kultury i Biblioteki	„Żuławy w Rytmie Disco"	15 000,00
6.	Malborskie Stowarzyszenie Lotników i 22. Baza Lotnictwa Taktycznego w Malborku	Ogólnopolski Konkurs Tańców Polskich „Muszla Bałtyku"	3 000,00
7.	Fundacja Nadzieja II im. Stefanii Zaorskiej w Nowym Stawie	„Fundacja dla Hospicjum" - koncerty	8 000,00
8.	Fundacja Trinitas Artis w Gdańsku	Amor Artis – Z miłości do sztuki	4 000,00
9.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jana Chrzciciela w Malborku	Projekt słowno-muzyczny „Zaduszki Artystyczne"	5 000,00
10.	Starostwo Powiatowe w Malborku	Narodowe Święto Niepodległości	4 000,00
11.	Malborskie Centrum Kultury i Edukacji w Malborku	XX Ogólnopolski Konkurs Wokalny Twórczości Polskiej „Wielcy Nieobecni"	10 000,00
12.	Malborskie Centrum Kultury i Edukacji w Malborku	XXII Międzynarodowy Festiwal Kultury Dawnej „Wspólne Dziedzictwo Kultury"	10 000,00

13.	Powiat Malborski / Malborskie Centrum Kultury i Edukacji w Malborku / Muzeum Zamkowe w Malborku / Urząd Miasta Malborka	Koncert zespołu „Mała Armia Janosika" w ramach Malborskich Obchodów Nocy Świętojańskiej	44 000,00
14.	Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Malborku	80-lecie KP PSP w Malborku	14 521,87
15.	Starostwo Powiatowe w Malborku	Dożynki Powiatowe 2025	29 306,96
16.	Zespół Szkół Katolickich im. Św. Jana Pawła II w Malborku	Oratorium" „Papież miłości, Papież pokoju, Papież pojednania"	2 000,00
17.	Zespół Szkół Katolickich im. Św. Jana Pawła II w Malborku	Świąteczne koncerty muzyczne - „Zamieszkaj tu ... chcę, byś we mnie dziś narodził się"	4 500,00
18.	Starostwo Powiatowe w Malborku	Najlepsza gęsina na Św. Marcina	9387,95
19.	Starostwo Powiatowe w Malborku	Świąteczny weekend na Zamku	5 915,95
20.	Stowarzyszenie „Malbork wczoraj i dziś"	Malborski Marsz/Procesja Niepodległości	5 400,00 dotacja
21.	Stowarzyszenie „Malbork wczoraj i dziś"	„Warszawa 44"	5 400,00 dotacja
22.	Stowarzyszenie Inicjatyw Kulturalnych Makul@tura w Malborku	„Muzyka Łączy Pokolenia"	5 000,00 dotacja
23.	Stowarzyszenie Coolturalny Nowy Staw	Potrawy tradycją malowane	4 200,00 dotacja

Właściciele obiektów zabytkowych, czy też stowarzyszenia wspierające, działające na rzecz ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego, w celu poprawy stanu zachowania dóbr kulturowych mogą skorzystać z funduszy ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków, a także organu stanowiącego gminy, powiatu lub samorządu wojewódzkiego. Działania w/w instytucji w coraz większym zakresie aktywizują i skutecznie wspierają oraz wpływają na poprawę stanu zachowania wielu cennych dóbr naszego regionalnego dziedzictwa kulturowego.

W okresie 2024-2025 z budżetów tych instytucji zostały udzielone dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków z Powiatu Malborskiego.

Szczegółowe informacje zostały zawarte w poniższej tabeli:

Rok udzielenia dotacji	Wnioskodawca / Obiekt	Zakres prac, na które udzielono dotacji	Wartość całkowita robót	Przekazana kwota dotacji
Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków				
2024	Katarzyna i Robert Król, Małgorzata i Krzysztof Marczewscy / Brama Mariacka	Prace konserwatorskie i restauratorskie przy Bramie Mariackiej w Malborku – prace przy ścianie północnej, bez stolarki okiennej	283 471,56	40 000,00
	Kościół Chrześcijan Baptystów w Malborku / okna w kościele	Renowacja okien na poziomie mieszkania pastora i renowacja okien Sali Kościoła	58 179,00	15 000,00
2025	Diecezja Elbląska / Kościół p.w. Św. Szymona i Judy w Gnojewie	Prace konserwatorskie obejmujące zachodni rząd desek (nad wejściem) wg kosztorysu pierwszy rząd desek od zachodu, drewnianego stropu kościoła	47 749,22	22 500,00
	Katarzyna i Robert Król, Małgorzata i Krzysztof Marczewscy / Brama Mariacka	Kontynuacja prac konserwatorskich i restauratorskich Bramy Mariackiej w Malborku, ściana wschodnia – bez stolarki okiennej i drzwiowej	311 154,91	22 500,00
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego				
2024	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jana Chrzciciela w Malborku / sklepienie nawy południowej Kościoła parafialnego oraz fresków Baptysterium	Remont i renowacja sklepień i ścian nawy południowej oraz fresków Baptysterium – kontynuacja prac	796 458,11	792 000,00
Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego				
2024	Katarzyna Król, Robert Król, Małgorzata Marczewska, Krzysztof Marczewski / Brama Mariacka	Kontynuacja prac konserwatorskich i restauratorskich Bramy Mariackiej w Malborku, bez stolarki okiennej – ściana północna	283 471,56	136 066,00

Rok udzielenia dotacji	Wnioskodawca / Obiekt	Zakres prac, na które udzielono dotacji	Wartość całkowita robót	Przekazana kwota dotacji
2025	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Mikołaja w Pogorzałej Wsi / tabernakulum ołtarza głównego	Neogotycki ołtarz główny - etap II (tabernakulum)	179 000,00	89 000,00

Dzięki tym funduszom w znacznym stopniu zahamowano proces degradacji ww. zabytków oraz doprowadzono do poprawy stanu ich zachowania.

W latach 2024-2025 Powiat nie otrzymał informacji na temat wysokości udzielonych dotacji przez gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru prowadzonego przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2. PROMOCJA, EDUKACJA I DOKUMENTACJA WALORÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO POWIATU

W 2024 roku powiat współfinansował m.in. następujące działania:
- wernisaż wystawy „Moja historia" Magdaleny Hebel,
- plener malarski organizowany przez Stowarzyszenie Marynistów Polskich.

W 2025 roku powiat współfinansował m.in. następujące działania:
- plener malarski organizowany przez Stowarzyszenie Marynistów Polskich.
- wernisaż prac uczniów Powiatowego Ogniska Plastycznego w Malborku,
- wydanie książki Krzysztofa Łaszuka, mieszkańca powiatu malborskiego pt.: "W oczekiwaniu",
- wydanie książki „Ostatnie oblężenie. Marienburg - Malbork 1945",
- wystawę „Osiem dekad LO w Malborku" z okazji 80-lecia szkoły,
- wydanie płyty chóru „Cantate Domino" z okazji 10-lecia jego istnienia.

Od kilku lat powiat malborski wspiera inicjatywę wydawniczą Kwartalnika Społeczno-Kulturalnego Dolnego Powiśla i Żuław „PROWINCJA".

3. DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Społeczni Opiekunowie Zabytków

Zgodnie z art. 103 ust.1 i 4 *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* Starosta Malborski prowadzi listę społecznych opiekunów zabytków.

Społecznego opiekuna zabytków ustanawia, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, starosta właściwy dla miejsca zamieszkania kandydata społecznego opiekuna zabytków. Na listę społecznych opiekunów zabytków, na wniosek Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wpisany został Pan Michał Jarosław Mroczkowski, posiadający uprawnienia w zakresie ochrony zabytkowych zespołów zieleni wysokiej i krajobrazu kulturowego Malborka oraz Powiatu Malborskiego.

Podsumowanie

W wyniku przyjęcia przez Radę Powiatu Malborskiego *Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Malborskiego na lata 2024-2027* realizowane są na bieżąco cele wyznaczone w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Poprzez wspieranie właścicieli obiektów zabytkowych zahamowane zostały procesy degradacji zabytków i doprowadzone do znacznej poprawy stanu ich zachowania. Dzięki realizowanym remontom i konserwacjom, poprzez udzielane dotacje z budżetu Powiatu Malborskiego, możliwe stało się wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.

Sylwia Grabowska
GŁÓWNY SPECJALISTA ds. PROMOCJI, rozwoju kultury, opieki nad zabytkami, sportu i współpracy z organizacjami pozarządowymi

STAROSTA
Piotr Szwedowski